

Юрій Ковалів

ПОЕТИЧНА ІСТОРІОСОФІЯ ОЛЕГА ОЛЬЖИЧА

О.Ольжич виявився найпопліднішим з-поміж “пражан” та “варшав’ян” у розкритті історіософських можливостей української лірики. Він переймався не тільки києворуськими (“Данило”, “Давнім трунком...” та ін.) і козацькими (“Р.Б. 1668”, “Зимовник”) мотивами, а й заглиблювався у значно віддаленішу, знайому йому як археологові минувшину, куди наближався О.Стефанович та зазірала хіба що Оксана Лятуринська (наприклад, розділ “Печерні малюнки” зі збірки “Княжа емаль”), де тільки-но зароджувався процес етнічної консолідації народностей. Його цікавив період військової демократії, що правив за вирішальний чинник у формуванні та розвитку героїчного епосу, котрий, на противагу історично попередньому сюжету культурного першопредка, генетично пов’язаному з архаїчним етнологічним міфом (скажімо, культ Рода чи Дія), приніс ініціативу творчої особистості, емансипацію індивідуального начала, незважаючи на ще панівну надперсональність у прадавньому суспільстві. Інтереси професійного археолога, політика й поета тісно перепліталися. Очевидно, вояцька традиція наснажувала “бойову лірику” О.Ольжича, водночас набуваючи “інтелектуалістичного сенсу”, зрозумілого не для багатьох¹.

Героїчна духовність, що постала за екстремальних умов екзистенційного вибору, викликала неабиякий інтерес в О.Ольжича передусім тому, що в ній, власне, в епічному світлі розкривалася субстанційна цінність людської індивідуальності та колективу вже як рівновеликих понять. До речі, обстоюваних естетикою “Празької школи” (чого раніше не сприймав ні класицизм, ні романтизм), спрямованої на “стремління до національного й особистого ідеалу, де почування одиниці й загалу лучаться в ім’я спільноти”². О.Ольжич уже тим, що не припускав ототожнення самоцінного Я з іншим, відмінним Я, відрізнявся від класицистичного психотипу, не дозволяв собі розчинитися в деперсоналізованому Ми, але ніколи й не відмежовувався від нього, навпаки — прагнув збагатити егалітарну масу “аристократизмом духу”, вивістити її до справжнього людського покликання, що було притаманним “Празькій школі”, у творчості представників якої Д.Донцов знаходив “особливу філософію життя”³. Яку саме — над цим питанням замислювався й О.Ольжич (як і Є.Маланюк, Олена Теліга чи Ю.Липа), переконаний, що Україна у Європі міжвоєнного двадцятиліття складала “окрему психологічну область” (144), покликала формувати новий тип українця з виразно націоцентричною свідомістю. Я, переходячи в Ми, не втрачало свого єства. Ольжичева лірика одразу вхопила цю істотну рису, закорінену у глибокій минувшині. Уже перші його публікації — цикли “Кремільн”, “Камінь”, “Бронза”, “Залізо”, надруковані в 1931—1932 рр. у часописі “Літературно-науковий вісник”, засвідчували

¹ Бойко Ю. Вибране. — К., 1990. — С. 265.

² Ольжич О. Незнаному Воякові: Заповідане живим. — К., 1994. — С. 205. Далі сторінку зазначаємо в тексті.

³ Донцов Д. Дві літератури нашої доби. — Л., 1991. — С. 284.

прихід у літературу автора з виразно індивідуальним стилем, появу вольового епічного героя – “нової української людини”, “мужа-воїна”⁴, спроможного долати природну стихію задля утвердження свого Я та свого Роду. Тому поезію О.Ольжича “героїзм не лише тематично просякає, але й становить її творчу психічну доміную”⁵.

Прагнення “зробити нову людину, яка віддалась би на службу загалові, дотримуючи цілу свою індивідуальність і особисту відповідальність, сучасники “пражан” називали “синтетичним”, “завтрашнім стилем” молододі творчої генерації, що спізнала “холодний вітер терпкої мужеськості”, “любов до правди і рішучу погорду всякою облудою”⁶. Щойно наведені міркування В.Старницького схоплювали істотну рису покоління міжвоєнного двадцятиліття. Однак він припустився неточності: “завтрашній” день уже був і йому, і представникам “Празької школи” сучасним.

Апріорна, з погляду поета, здатність людини впокорювати ірраціональне довкілля – чи то річку (цикл “Кремій”), чи то океан (цикл “Камінь”) – закладала основу сюжетотвірної динаміки, що відтворювала нелегкий шлях поступової космізації світу. У смисловому просторі героїчного епосу поміж “мілітарних” символів чільне місце посідав міфоїд меча (цикл “Бронза”), що трактувався як атрибут фізичної рішучості та самозахисту, а на метафізичному рівні втілював проникливість, силу інтелекту, лицарський і духовний подвиг. Завдяки йому поет прагнув об’єктивізувати “філософію чину”, викристалізовану в залізну добу, що асоціювалася з “потребою героїчного вчинку для нового відродження”⁷, пов’язаного з державотворчими поривами “пражан”:

В мене над ложем меч в піхві, золотом битий.
Зойкнуло лезо й лягло на брунатність колін.
Лезо – свічадо, і в ньому мій вихід один –
Завтрашній похід, зелені простори і скити.

О.Ольжич, як інші “пражани” та “варшав’яни”, творив героїчний епос, якого часто бракувало українській музі, зосередженій на оплакуванні невідшкодованих утрат, катастроф та сирітської долі. Він рішуче спростував поширені уявлення про українців як пасивних “селяків”; нелегка національна історія часто засвідчувала їхні боекватні риси, зафіксовані в незчисленних похованнях, літописах, дружинницькому та козацькому епосі, у піснях січових стрільців. Їм радше була відома зброя захисту від ненастих агресорів, тому вона – благородна, оскільки різниться від зброї будь-якого зовнішнього нападника. Для ліричного персонажа шлях самопізнання пролягав через “свічадо” меча, в якому відбився етнічний часопростір – від сьогодення до минувшини, де мріють зелені простори, приборкувані виповненими життєвою енергією скитами, які гіпотетично вважаються протокраїнцями (згадаймо бодай скитів-рільників). Очевидно, у такому напрямку слід шукати стильове ядро історіософії О.Ольжича, живленої напругою героїки як естетичної категорії в середовищі “трагічних оптимістів”, як влучно в однойменній статті назвав частину “Празької школи” Д.Донцов.

Вогнища, походи, оборони, постійне переживання очікуваного бою, перебування на грані життя і смерті, дійсність, яку виповнювали “криваві межі, блискучі списи”, ситуації, коли зникали безвісти вчорашні амбітні переможці (“Гали”), лицарське ставлення до щойно подоланих оборонців (“Вчора лишилися за нами...”) – такою, немовби графічно прописаною, поставала сувора історія в першій його збірці “Рінь” (1935), де чільне місце відводилося символу меча: “Мій меч бринить, та чую, що на грані / Мене не зрадять крицеві долони”. Поетична книжка потвердила

⁴ Бойчук Б., Рубчак Б. Координати: Антологія української поезії на Заході: У 2 т. – Нью-Йорк, 1968. – Т. 1. – С. 161.

⁵ Державин В. О.Ольжич – поет національного героїзму // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики. – К., 1994. – Кн. 3. – С. 534.

⁶ Старницький В. Стиль нового покоління // Вісник. – 1933. – Ч. 6. – С. 443.

⁷ Львицький М. “Відвага і любов самопосягати” // Дзвін. – 1992. – Ч. 11-12. – С. 133.

“суворим стислим віршем прихід нового віку героїв” (182), які разом із ліричним суб’єктом переживали ініціаційну стадію переходу з одного історичного періоду (архаїчного) у новий — епічний. При цьому античні мотиви (“Новобранець”, “Прошли пурпурні фінікійські дні...”, “Ганібал в Італії” тощо) не виокремлювалися з-поміж “варварських” сюжетів, швидше доповнювали їх. Власне, античність для поета провічувала “мужність мислителів і мужність полководців”, ніколи не правила за “мертвий холод алябастрової Атени і лжепатетики промовця — Демосфена”⁸.

Минувшина як така мало цікавила О.Ольжича, за фахом археолога: “Моє заняття в музеї нагадує мені доення єгипетської (з біблійних, худих) корови” (330). Пружна парабола епічного часу його історіософічної лірики зміщувала історичні площини в сучасність “трагічних оптимістів”, зазнаючи посутнього втеперешнення та змістовно збагаченої перспективи, конкретизувала онтологічну ситуацію тут-і-тепер, концентрований принцип Dasein, обстоюваний М.Гайдеггером. У такому аспекті збірка “Рінь” прокреслювала виразні смислові доцентрові координати в розбудові поетичного космосу, світоглядної єдності, покладеної в основу збірки “Рінь”.

О.Ольжич був прихильником ідеї колообігу, що стверджувала циклічність розвитку дистанційованих у просторі та часі культурних світів, котрі навіть за одночасного існування можуть не мати безпосереднього комунікативного поля, однак здатні зберігати внутрішню єдність, індивідуальну винятковість, не випадаючи з історичного процесу. На перший погляд тут убачається вплив теорії О.Шпенглера (“Присмерк Європи”)⁹. Принаймні в написаному під стилізований гекзаметр вірші “Був же вік золотий, свіжі, проткані сонцем діброви...”, що відображав концептуальну модель світобудови О.Ольжича, застосовувано морфологічний метод висвітлення логіки історичного поступу, але не у шпенглерівському розумінні, коли розвиток культури зазвичай розглядався в наділених стилістичною єдністю формах еволюції (юність, розквіт, занепад), урешті-решт приречених на безповоротне розкладання в період цивілізації. Навряд чи погодився б О.Ольжич на таку, позбавлену віри в майбутнє, версію, особливо коли йдеться про одну з найдавніших у світі культур — українську, що випала з європейської свідомості, однак не втратила перспективних можливостей самоздійснення у своєму онтологічному статусі. Тож не дивно, що її не помітив неогегельянець О.Шпенглер у запропонованій ним “фізіономічній” таксономії.

О.Ольжич швидше полемізував з німецьким філософом, тому що обстоював конструктивний принцип націотворення. Йому, очевидно, більше імпонували циклічні гіпотези античних поетів — не так Гесіода (“Роботи і дні”) чи Лукреція Кара (“Про природу речей”), як Овідія, у “Метаморфозах” якого розглядалося чотири доби людства (золотий вік, срібний, мідний та залізний), що в невпинному спіралеподібному русі виривалися за межі замкненої в собі античної світобудови, щоразу немовби поверталися до попереднього стану, але вже іншими. О.Ольжичеві досить важливими видавалися ті культурно-історичні форми, що структурували онтологічний лад, правлячи за основу національного життя та духовності, означувалися трансцендентним характером на протигагу лінійним раціоналістсько-технократичним тенденціям, переймалися енергією ідеалістичного прагматизму. Абсолютизуючи духовну культуру, поет відшукував ключ до осмислення міфології культури, її морфології, відповідно відбитої археологічними періодами (протонеоліт, асоційований із золотим віком, неоліт — із срібним, палеоліт — із мідним та бронзовим, трактований як “героїчний”, та, власне, залізний вік¹⁰), переважно розгорнутої в “одвічний почварний колообіг” у висхідному напрямку — до відродження “золотого віку”, що приречений на появу після залізного, мужнього:

⁸ Пазуняк Н. До питання тематики поезії О.Ольжича // *За героїчну духовність: Матеріали Конференції “Зарева”, присвяченої Др. Кандибі-Ольжичу.* — Нью-Йорк, 1977. — С. 31.

⁹ Див.: Неврлий М. На ясність дум // *Україна.* — 1989. — С. 9; Ільницький М. Ідея циклічності і доля України в творчості Олега Ольжича // *Сучасність.* — 1994. — Ч. 11. — С. 139. Моравова А. Празька поетична школа. Олег Ольжич // *Літературознавство: III міжнародний конгрес українців.* — К., 1996. — С. 180.

¹⁰ Див. про археологічні періоди: Чмылов Н. Истоки язычества Руси. — К., 1990. — С. 169-170.

Є незмінна земля, і усе на ній зміна невпинна.
Золота на світанні, за дня — вітряно-срібляна,
Мідь розтоплена — озеро те ж в надвечірніх годинах
І застигле залізо вночі, у холодних туманах.

Із дещо іншим акцентом, але у схожій тональності інтерпретував перебіг культурно-історичних форм Є.Маланюк, занепокоєний безвідрадною ситуацією, коли Україна випадала з історичного річища, яке немовби перетікало повз неї (цикл “Полин”, збірка “Земля й Залізо”): “За добою — доба. За ерою — ера. / Кремінь. Бронза. Залізо. Радіосталь. / Тільки ти — полохлива скитська гетеро, / Простягаєш сарматських вишень уста”. Вихід із глухого кута для багатьох “пражан” та “варшав’ян” убачався в розв’язанні проблеми “відродження й увиразнення національної традиції, що на неї спиратиметься націоналістична культура” (203), як наголошував О.Ольжич, прагнучи відшукати достеменні “духовні витoki усього людства і власного роду-племени”¹¹. Порівняльна морфологія культур за всього свого узагальнення мала для нього принципове значення, тому що розкривала великі обрії становлення іманентної України з її правічним етногенетичним корінням. Та й запропонована ним еволюція археологічних діб відповідала дійсності. Навіть у розрізі ідейної “фізіономіки” вірша “Був же день золотий, свіжі, проткані сонцем діброви...” можна ствердно говорити про оптимістичну позицію поета. Героїчний етос, обстоюваний О.Ольжичем, указував на “закладені всі елементи стрибка в інший культурно-цивілізаційний цикл. І для України стоїть питання, чи витримає вона героїзм, як атмосферу свого вставання”¹².

Поет зважився на виклик неможливому Хроносу (“Згризає час суворо-мовчазний / Граніти легендарної епохи”), переймався мотивом тягlostі як ідеєю незворотності часу, над яким має піднятися одуховнене життя, долаючи межі занепаду, розпаду та фізичної смерті. Тут немовби не існує вікових погранич, тут панує потік ненастанних перероджень, метапсихозне втаємничення в секрети невмирущого Роду — національного архетипу героїчного призначення людини (202), завдяки чому ліричний персонаж, не лишаючи позиції Dasein (ось-тут, тут-і-зараз, тут-і-скрізь), ніби водночас перебуває в різних часових вимірах. Принаймні таке враження виникає при прочитанні вірша “Археологія” (“Я жив колись в простому курені / Над озером з ясними берегами”) — цьому сприяє амебейна композиція твору.

Якщо епічні герої минувшини в поезії О.Ольжича сприймаються як сучасники “трагічних оптимістів”, привчених життям до “мужньої чистоти “залізного віку”” (182), здатних “в грізні дні залізної розплати / В шинелі вмерти від гранати”, то тільки тому, що вони стали частиною біографії автора, який цілком свідомо обрав виповнений смертельної небезпеки шлях боротьби за справжню Україну, що була його долею. У такому аспекті досить некоректними, якщо не цинічними, видаються твердження позбавленої чуття об’єктивного історизму упередженої критики, яка запевняє, буцімто в О.Ольжича — хоч як дивно! — “не тільки Україна переставала бути Україною, а українська людина — людиною, в нього майже зникає сам поет”¹³. Насправді за втратою горизонту очікування така рецепція неминуче спотворює історичну правду, засвідчує небажання помітити митця нового типу, творче мислення якого наснажене дисципліною чину. Убачати в ній “тугу за мучеництвом”¹⁴ — не що інше, як безапеляційний присуд, прагнення викликати сумнів у чеснотах О.Ольжича, перевести аналітичну думку в глухий кут. А йдеться про збірку “Рінь”, що відкривалася однойменним (програмовим для дебютної книжки поета та цілокупної його творчості) віршем, що видавався одним із “парадоксів української міжвоєнної поезії”, “належав до чистої поезії, а не ідеологічної літератури”,¹⁵ — такий визначальний об’єкт дослідження (до речі, Г.Грабович, попри свої почасті надумані претензії до

¹¹ *Гльницький М.* Ідея циклічності культур і доля України в творчості Олега Ольжича. — С. 127.

¹² *Бойко Ю.* Вибране. — С. 266.

¹³ *Шерех Ю.* Скарби, якими володіємо // *Сучасність*. — 1993. — Ч. 6. — С. 162.

¹⁴ *Грабович Г.* До історії української літератури: Дослідження, есеї, полеміка. — К., 1997. — С. 398.

¹⁵ *Рахманний Р.* Роздуми про Україну: Роздуми, есеї, статті. 1945–1990. — К., 1997. — С. 450.

О.Ольжича, мусив визнати, що “Рінь” “не була сурогатом чину і політики”, вивільнялася від “кліше, запалу й ідеологічної злоби дня”¹⁶).

У смислових глибинах програмового для збірки вірша “Рінь”, що немовби складався з міцно припасованих камінних мас, нуртували непогамовні течії, ладні щомиті розчакнути супокійну видимість, розірвати її потоком світотворчої пристрасті, явити “силу вод рвучку / Та різкість вітру, що над нею віяв”. Недарма критики відразу помітили тут “не мертве каміння, але вислід борні в природі”¹⁷, завважили “символ грядущих бур і ніцшеанського трагічного оптимізму”¹⁸. Подібний вибуховий пуант спостерігається і в інших поезіях О.Ольжича, тому безпідставно вважати його “неокласиком”, хоч до цього, здавалось би, спонукають щільно злютовані, переважно ямбічні строфи, що нагадують стрункі шерехи римських легіонерів, підкреслена дисципліна художнього мовлення лаконічних, наче кутих з бронзи, ощадних у тропях віршів, де наявна ніби перевага холодного інтелекту над екстатичним піднесенням. Але так здається на перший погляд. Насправді в поезії О.Ольжича панує діонісійська напруга. А там, де наявна лірична, навіть загнуждана стихія, годі очікувати врівноважену довершеність аполлонійської естетики, суворих вимог якої не завжди дотримувалися й київські “неокласики”¹⁹, до творчості яких О.Ольжич завжди ставився прихильно (179).

Відмінною за тональністю й посиленням публіцистичного дискурсу видається збірка О.Ольжича “Вежі” (1940), яка складалася з творів, написаних раніше, — поеми-хроніки “Городок 1932” (1933), що з’явилася під враженням подвигу В.Біласа та Д.Данилишина, та поеми-циклу “Незаномому Воякові” (1935), перейнятих не так притаманними авторові історіософськими візіями, як гарячим диханням тогочасного “трагічного оптимізму”, зумовленим густою мілітарною атмосферою міжвоєнного двадцятиліття та високою національною самосвідомістю української еміграції, позначеним імпресіоністичними спалахами вольових імперативів: “Захочеш — і будеш. В людині, зятя, / Лежить невідгадана сила”. На глибоке переконання поета, кожна особистість покликана самореалізувати свої можливості лише в контексті національного світу, до активного творення якого вона залучається Божественним провидінням, долаючи небезпечну для її буття стихію хаосу. Ця мета — благородна, зумовлена життєвою необхідністю: “Нація дужа і вічна, як Бог”, “залізна Держава”. І якщо такої сьогодні немає, то слід докласти всіх зусиль, аби вона постала “тут-і-зараз”: “Державу не твориться в будучині, / Державу будеється нині”²⁰.

За визначальну настанову О.Ольжичеві та його поколінню правив Дух — “передовсім чин, а не слово (словоблуддя), суть, а не форма”²¹. Героїчний епос розгортався у спресованому часі, де “волю нації сконцентровано в одному кулаці”; тут панував “надзвичайний динамізм, експресивність розповіді”²², чого не спостерігалось в “Ріні”, підпорядкованій іншим ідейно-художнім завданням. Збірка “Вежі”, позначена карбом свідомо обраної національної та соціальної заангажованості, привертала увагу рвучкими гаслами, сконцентрованими в місткі афористичні формули, котрі фіксували програму нового українця з його вірою у “велике призначення”, спроможного на конструктивне дисциплінування іманентного кардіоцентризму, сприймалися у значенні драматичної екстремальної

¹⁶ Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есеї, полеміка. — С. 398.

¹⁷ Ольжич О. Цитаделя Духа. — Братислава–Пряшів–Лондон, 1991. — С. 210.

¹⁸ Рахманний Р. Роздуми про Україну: Роздуми, есеї, статті. 1945–1990. — С. 450.

¹⁹ Державин В. Три роки літературного життя на еміграції // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики. — Кн. 3. — С. 578.

²⁰ Німецька цензура втручалася в тексти поем О.Ольжича. Принаймні слово “Держава” було вилучено. Таких купюр у збірці “Вежі” нараховувалося до двадцяти (Див.: *Славутич Яр*. Розстріляна муза. — К., 1992. — С. 173.).

²¹ Андрусів С. Модус національної ідентичності: Львівський текст 30-х років ХХ ст. — Тернопіль, 2000. — С. 326.

²² Червак Б. Героїчність духу // ОУН: Минувле і майбуття. — С. 78-79.

ситуації, коли “життя і смерть – синоніми”²³. Однак уживаний О.Ольжичем публіцистичний дискурс не опрощував семантичного поля його зазвичай шляхетної лірики. Має рацію критик, наголошуючи на її специфіці: “Сухі, називні речення” без “лексичної вишуканості”, “лише вряди-годи поміж шереги іменників промайне прикметник, що й збагачує ці рядки аристократичним блиском, цементує в них отой глибокий зміст не сказаного безпосередньо, що завжди відчувається тільки в справжній поезії”²⁴.

Очевидно, саме у збірці “Вежі”, поява якої не випадково збіглася з початком Другої світової війни, що розпочалася і в Україні з 1939 р., на теренах Срібної Землі, свободу якої боронив О.Ольжич разом з іншими оунівцями, досить виразно виявився стильовий акцент поета, спостережений Ю.Бойком: “...надзвичайно пружний, як украй натягнена тятива”²⁵. Водночас тут реалізовано обстоюваний поетом принцип “культури героїчної доби – культури націоналістичної”, прокресленої двома координатами – “національністю та героїчністю” (240).

Лицар “філософії чину” О.Ольжич – безперечний фахівець-політик. Звичайно, українська державотворча ідея стала “головним змістом його життя”, однак не варто протиставляти цей статус статусу поета²⁶. О.Ольжич ніколи не вдавався до офіри талантом, що в ситуації історично вимушеної поліфункціональності було притаманне українському письменству, не переплутував специфіки мистецтва та позамистецьких аспектів, навіть віршуючи програму ОУН у збірці “Вежі”. Він мав намір видати третю поетичну книжку²⁷, що з’явилася посмертно в 1946 р. під назвою “Підзамча”. Одинадцятьма творами, що ввійшли до її складу, автор буквально “вибухнув” упродовж кількох днів у січні 1941 р.²⁸ Тут найповніше розкрилося його вміння дисциплінувати ментальний кардіоцентризм. У сув’язі простих, невишуканих слів, які щільно заповнювали простір артистичних мініатюр, викрешувалася точна і свіжа думка, коли одне і те ж явище сприймалося як інше (“Яблуня на горі”, “Сонна Веннус”, “Диліжанс”, “Шякунтала” та ін.), лишаючись самим собою, загострювалася драма “відсутньої присутності”. Чи не найповніше в цих поезіях утілилися роздуми О.Ольжича про призначення митця, покликаного займатися революційною діяльністю й водночас не втрачати своєї художньої сутності, цілісності свого таланту, не вдаватися, хоч би як важко було, до поширеної серед українського письменства жертвоманії. Тому “Підзамча” сприйнялася як достеменна лірика, що не вкладалася в нормативи “націонал-реалізму”: “[...] Своєю незаангажованістю, своєю чистою поезією О.Ольжич досягнув великого національно-культурного успіху”, виводячи реципієнта “до порога європейської поезії”²⁹. Упадав у вічі “порцеляново-витончений” троп, що з’являвся в ліриці О.Ольжича “між іншим”, асоціювався з естетикою рококо³⁰, як-от у вірші “Голляндський образ”. Поет, перейнятий пружними історіософськими візіями, міг бути й ніжним, але ніколи не сентиментальним (“Акваріум”, “Маленька Кузька, кола по воді...”, “Алябастр”, “Пороша”, “Краса, розміряна краса...”), тому що був переконаний: “І навіть любов твоя буде тверда, / Як бронза, рубін і емалі...” Він, долаючи притаманну вітчизняним літераторам амбівалентність, усвідомлював свою місію в розбудові націотворчих чинників не як накинену ззовні повинність, а як внутрішню потребу, поринав у політику, не охудожнюючи її й водночас не заполітизовуючи лірику, будучи переконаним, що джерело мистецтва не що інше, як “творча доля

²³ Теліга О. Збірник. – Детройт–Нью-Йорк–Париж, 1977. – С. 97.

²⁴ Слабошницький М. Доля і музика Олега Ольжича // ОУН: Минуле і майбуття. – С. 74.

²⁵ Бойко Ю. Вибрані праці. – К., 1992. – С. 292.

²⁶ Шуменда Я. Чому загинув д-р Кандиба-Ольжич у концентраційному таборі? (Замітки на тлі подій 1938–1939 рр. і споминів автора) // Український історик. – Рік XXII. – Ч. 1-4 (85-88). – Нью-Йорк–Торонто–Мюнхен. – С. 90.

²⁷ Див.: Слово і Час. – 1994. – Ч. 7. – С. 22.

²⁸ Білецька-Кандиба К. Ольжич, яким я його пам’ятаю // Ольжич О. Цитаделя Духа. – С. 197.

²⁹ Рахманний Р. Роздуми про Україну: Роздуми, есеї, статті. – С. 450.

³⁰ Бойко Ю. Вибране. – С. 272.

інтерпретувати й формувати світ [...] згідно зо своїм Я”³¹, де неприпустиме стороннє насильницьке втручання. Однак поет не відмовляється й від героїчного епосу, вже розробленого в його ліриці, зокрема у “Триптиху”, в якому окреслені історіософські вектори в добу Данила Галицького, Петра Дорошенка та сучасності, осмислюється трагічна минувшина України та її героїзм, що, за спостереженням В.Державина, у “поезії Ольжича вільно обраний і вільний від усякого розрахунку”.

³¹ Ольжич О. Цитаделя Духа. – С. 228.

Наші презентації

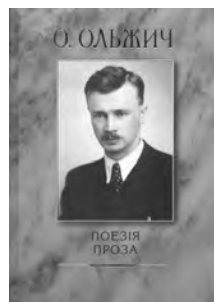

Ольжич Олег. Вибрані твори / Упоряд. О.Зінкевич, передм. Є.Сверстюка. – К.: Смолоскип. – 2007. – 664 с.

На сьогодні це найповніше зібрання художніх та публіцистичних творів Олега Ольжича (О.Кандиби, 1907–1944). Поет, публіцист, професор, учений-археолог, ідеолог українського націоналізму, політичний і революційний діяч, він був закатований у німецькому концтаборі Саксенгаузен. З початку війни й до кінця свого життя він повністю віддався суворій організаційній та публіцистичній діяльності на теренах України. На відміну від свого батька, О.Олеся, він у своїх творах майже не торкається тем особистих переживань, кохання, щастя. У них звучать голоси різних епох, хоч найбільше його хвилювали проблеми нашої історії, в якій завжди не бракувало вояків і завжди було мало будівничих. Він ніколи не терпів пустослів'я. До книжки ввійшли вірші, надруковані в поетичних збірках “Рінь”, “Вежі”, “Підзамча”, деякі оповідання, публіцистика, листування. Окремим розділом уперше в Україні видруковано спогади, літературно-критичні нариси його сучасників і твори, присвячені його пам'яті.

О.Ольжич. Поезія. Проза / Передм. М.Жулинського. Упоряд. Н.Лисенко. – К.: Вид-во імені Олени Теліги. – 2007. – 544 с.

Уперше творчість Олега Ольжича подано з такою повнотою (залучено архівні матеріали, передусім із відділу рукописів Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України) – поетичні, прозові твори, публіцистика, неопубліковані й чернеткові записи, незавершені начерки. До видання ввійшли прижиттєві збірки О.Ольжича “Рінь”, “Вежі”, “Підзамча”, поезії з тодішньої періодики, а також спогади й автобіографії. Книжка до сторіччя митця, який писав про себе: “Я камінь з Божої праці”, – вийшла за сприяння Дослідної Фундації ім. О.Ольжича, США; Фундації ім. О.Ольжича, Канада; Ярославів Зорич та Дмитра Яремчука, Канада.

Олег Ольжич. Дух руїни –К.: Смолоскип, 2007. – 52 с.

Ця невелика, але глибока праця була вперше опублікована 1940 р. у Празі окремою брошурою. Як зазначає автор передмови до нинішнього видання О.Зінкевич, “в історії української політичної думки дослідження Олега Ольжича “Дух руїни” є першим ґрунтовним осмисленням причин наших невдач, нашої тисячолітньої бездержавності”. Книжка, мета якої – нагадати про трагічну й руйнівну роль міжусобиць в українській історії, доповнена післямовою І.Дзюби “Українські усобиці як феномен світової історії”.